

Státní reálné gymnázium v Přerově

Nejslavnějším výrazem přerovského národního uvědomění v minulém století jest založení českého reálného gymnasia r. 1870. Když pak počátkem let sedmdesátých se politicky rozjasnilo a město se též hospodářsky zotavovalo, vrátila se stará touha, a podporována příznivou odezvou v obyvatelstvu, a jsouc ujištěna i zabezpečena pomocí říš. a zem. posl. P. Ignáce Wurma, uskutečnila se.

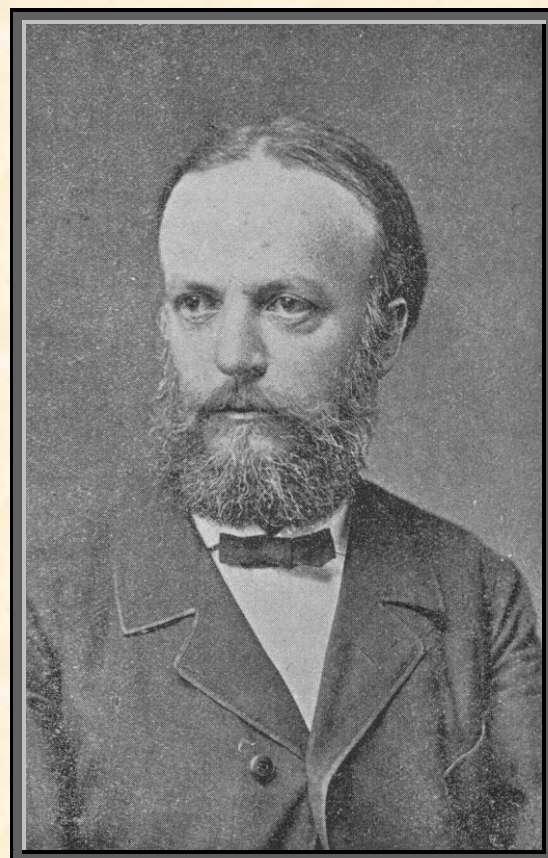
V památné schůzi přerovského obecního zastupitelstva dne 5. srpna 1870 bylo rozhodnuto, aby bylo v Přerově zřízeno reálné gymnasium s vyučovací řečí českou, třetí to české gymnasium na Moravě.

První školní rok počal 3. října 1870. Gymnasiu byla určena budova č. 10. na Horním náměstí, pronajatá okresnímu soudu. Ministerstvo spravedlnosti nesvolilo, aby část tohoto domu byla uvolněna pro střední školu, a tak vyučování zahájeno v radnici, kreslírna pak umístěna v jedné třídě obecné školy. Teprve v třetím a čtvrtém školním roce (1873 až 1875) uvolněn dům na Horním náměstí pro gymnasium a ještě pronajaty místnosti v zámku hr. Magnisa, neboť ústav se slibně rozvíjel. Vytrvalou prací mnoha činitelů, zvláště již vzpomenutého poslance P. Ig. Wurma, konečně dosaženo, že 12. května 1871 cis. výnosem povoleno zřízení státního reálného gymnasia v Přerově s českou vyučovací řečí; též profesorský sbor byl zestátněn. Obec zavázána, že opatří byt pro ředitele, palivo pro ústav a že úplně uhradí věcný náklad. Tehdy vstoupil do sboru Fr. Oščádal, dlouholetý a významný kulturní pracovník na Přerovsku. R. 1874 doplněn ústav čtvrtou třídou. Nastala nová starost a práce, aby ústav byl přeměněn na vyšší a rozšířen o vyšší třídy gymnasijsní i reální. Přerovští, kteří se stále klonili ke studiu reálnímu, podali zemskému moravskému sněmu žádost, aby byl ústav doplněn vyšší reálkou. Usnesením sněmu z 15. ledna 1874 pověřen zemský výbor, aby vyjednával v té věci s obcí. Protože se jednání dosti protahovalo, sáhli Přerované k prostředku z roku 1870 a usnesli se, že příštím rokem otevrou obecním nákladem pátou třídu reální.

Tím byl reální směr na přerovském gymnasiu zabezpečen. Osud vyšších gymnasijsních tříd byl však velice nejistý. Až dosud nebyly zřizovány, neboť město se neodvažovalo bít se najednou za povolení obou typů, takže žáci, vychodivše čtvrtou gymnasijsní třídu, opouštěli ústav a dostudovali jinde. Protože se gymnasijsnímu studiu věnovalo více žáků, hrozilo ústavu nebezpečí značného úbytku žactva a tím poklesu dosavadní úrovně, ba snad i existence ústavu.

Současně s tímto pracným a obětavým zabezpečováním svých středních škol starají se Přerované v čele s ředitelem Škodou o otázku druhou, neméně významnou a pro město zvláště tíživou, o stavbu gymnasijsní budovy.

Základní kámen položen tiše 17. července 1876 a již 11. listopadu 1877 byla monumentální budova odevzdána svému účelu. Novostavbu vysvětil P. Ig. Wurm; starosta Jindř. Macenauer, jemuž vděčí přerovské gymnasium za velmi mnoho přízně, přečetl věnovací a pamětní listinu; řed. Škoda

J. Škoda,
první ředitel gymnasia v Přerově

Zapomenutý Přerov

poděkoval všem, kteří spolupůsobili k založení a k rozkvětu přerovských středních škol. Do závěrečného kamene byla vložena pamětní listina s krátkými dějinami ústavu. Tento kámen zazděn pod mramorovou pamětní deskou s lakonickým nápisem: „Město Přerov věnovalo tuto budovu ku vzdělání mládeže r. 1877.“

V letech sedmdesátých - v mohutném rozběhu a rozkvětu přerovských středních škol - studovalo na gymnasiu mnoho hochů ze Slovenska.

Slovenští žáci přišli do Přerova a byli nebojácně přijati řed. Škodou (r. 1874/75). Skvělým přijetím Přerovanů a podporou Českého klubu v Praze umožněno 15-20 slovenským hochům studovati na přerovském gymnasiu. Měli tu svého soukromého dozorce Josefa Čulíka, jenž je zároveň vyučoval maďarštině a evangelickému náboženství. Počátkem let osmdesátých přecházejí na bližší gymnasium uherskohradištské, a když po řed. Škodovi zavládla na ústavě nálada pro ně méně příznivá a maďarská persekuce znemožňovala jejich příchod na Moravu, mizejí z Přerova úplně. Jedním z posledních na gymnasiu přerovském byl býv. ministr dr. Vávro Šrobár; maturoval zde r. 1888.

Rozkvět přerovského ústavu pak vrcholí v r. 1880. V jedenácti třídách, rozdělených na 16 oddělení, bylo 536 žáků s 28 učiteli pro povinné předměty a 8 pro nepovinné. Toho roku ústav oslavuje nadšeně své desítileté trvání. Škodovi byly uspořádány ovace, oslavná báseň H. Křcha vyjadřovala všechny vroucí city, jimiž plály ústav i město k svému vůdci, všude jiskřila radost, živily se velké naděje.

Budova real. gymnasia v Přerově

Ředitel Škoda zemřel 25. října r. 1885. Po něm správa ústavu byla svěřena prof. Školovi. Konservativní, společnost nemilující správce nebránil chladnutí přátelských styků mezi ústavem a městem. Počátkem škol. r. 1886/7 nastoupil nový ředitel P. Maxmilián Vrzal, premonstrát mohutné postavy, hlubokého a všestranného vzdělání, ve škole spravedlivý. Neměl však snahy ani vůle, aby se přiblížil svému prostředí mimo školu. Zůstal cizím a s ním se odcizoval i ústav. Po krátkém působení odchází na české státní gymnasium do Olomouce a přerovským ředitelem je jmenován profesor olomouckého gymnasia Jan Veselý.

Za něho se mění napjatý, ale dosud loyální poměr mezi městem a ústavem chvílemi ve zjevný boj. Obecní zastupitelstvo bylo často svědkem prudkých útoků proti ředitelství ústavu. To byly těžké chvíle v životě ústavu.

Zapomenutý Přerov

Již před tím nastával odliv žactva do měšťanské školy a do nových středních škol v Kroměříži a v Uh. Hradišti a později do Vyskova, kam mělo mnoho krajů lepší spád. Roku 1892 má přerovské gymnasium jenom 223 žáků. Téhož roku se utěšuje ředitel, že „žáci již neutíkají," když vtom přišel nešťastný třiadvadesátý rok. Zvláště slabá byla návštěva v reálních třídách. Kromě toho se věnoval dorost z reálky učitelství, nebo raději konal doplňovací maturitu na gymnasiu, než aby pokračoval v technických studiích.

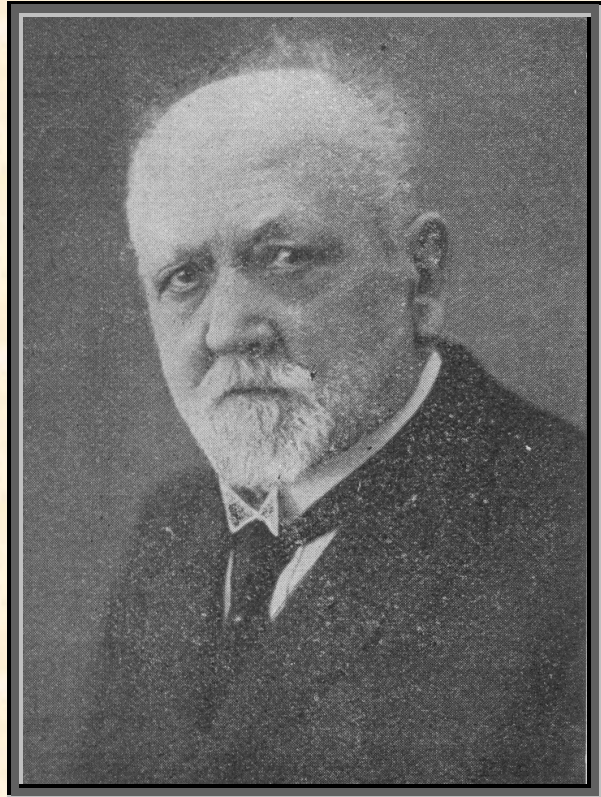
Proto již 5. července 1896 byly proměněny ministerským výnosem přerovské střední školy v pouhé gymnasium s povinným kreslením v nižších třídách a reální třídy byly postupně rušeny. Ústav dostal nový název - c. k. státní vyšší gymnasium. Zrušení reálního směru ochudilo Přerov a roztrpčilo mnoho stoupců technického studia a zastánců myšlenky, že budoucnost Přerova záleží v jeho průmyslovém rozvoji. Dne 27. března 1899 umírá však náhle ředitel Veselý a 18. července téhož roku je jmenován ředitelem Vincenc Vávra, profesor II. státního gymnasia v Brně.

S řed. Vávrou přišel do Přerova velmi zkušený, vzdělaný a pohotový pedagog, ba co více, přišel do Přerova muž hluboké a vroucí lásky k vlasti, plodný a významný literát, jenž se brzy stává kulturní osou Přerova a Přerovska. Uklidnil vzduchové vlny a šířil ovzduší dobré vůle, jemného taktu a navádění života k vyšším cílům. Návštěva ústavu brzy stoupá nad 300 žáků a na této výši se udržuje stále za Vávry. Ředitel Vávra pracuje široce mimo školu a snaží se i sbor vyvésti ze školní práce k práci mezi lid. O národním duchu, v němž vedl Vávra přese všechny překážky ústav, svědčí to, že neopominul mlčením ani jeden významný den našeho národního kalendáře a že se staral o to, aby taková školní oslava měla ohlas též ve veřejnosti. Za své zásluhy o Přerov, zvláště za přerovskou topografii, byl jmenován ředitel Vávra roku 1912 deštným občanem města Přerova.

Za červenec a počátek srpna v r. 1914 byly vykonány v ústavě všechny opravné práce a místnosti byly připraveny pro nový školní rok, když přišel rozkaz, aby byla budova vyklizena pro vojsko. Stalo se to, ale vojsko nepřicházelo, takže ředitel dokončil 14. září dopoledne všechny přípravy k zahájení vyučování na 16. září. Téhož dne v poledne však byla budova zabrána pro nováčky 57. pěšího pluku v Tarnově a hned se do ní nastěhovalo přes 800 vojáků. Zápis žáků byl odložen na neurčito...

Tak vstoupilo přerovské gymnasium do světové války.

V školním roce 1914/15 se vyučování jak tak upravilo, takže školní rok 1915/16 mohli začít již dne 20. září. Ačkoli opustilo vojsko gymnasijsní budovu, nebyla vrácena svému účelu, nýbrž byla změněna ve vojenský rekonvalescentní dům. Přece však byla tato změna k lepšímu. Noví obyvatelé gymnasia byli klidnější a nový velitel uznalejší, takže dal vnitřek budovy do pěkného pořádku a dbal čistoty na chodbách a na schodech. Bylo však již také sverchovaně nutno opravit budovu. Přes ředitelovy prosby a intervence vojáci přímo ničili budovu. Chodby byly potřísněny, okna byla všude rozbita, co bylo ze dřeva, to bylo odtrháno a popáleno. V zahradě byly odtrhány všechny latě a pažení pro broskve a víno, besídka byla spálena a rovněž tak stůl a lavice. Stromky a keře byly polámaný a pošlapány.

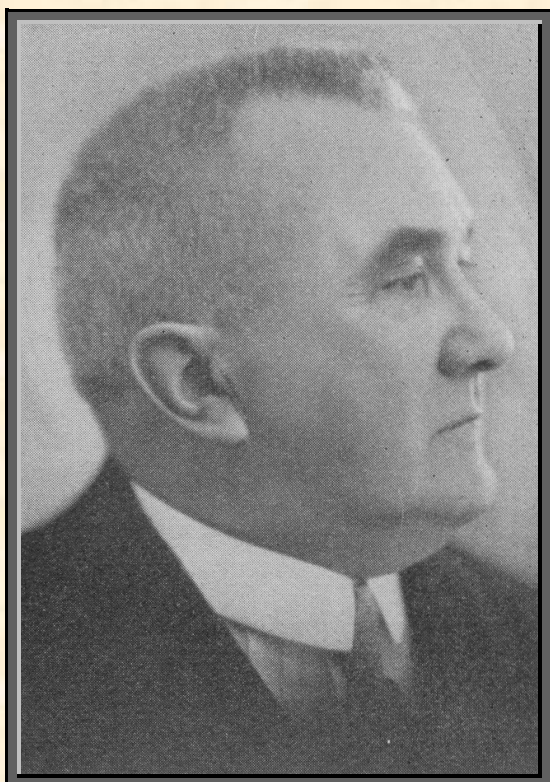
Vincenc Vávra,
bývalý ředitel gymnasia v Přerově

Zapomenutý Přerov

Z profesorského sboru zůstalo 7 členů, kteří byli vysilováni nejen prací v ústavě, nýbrž zvláště pomocnými pracemi, k nimž rády úřady volaly právě učitele. Ovzduší bylo silně znervosnělé. Válka se zaplétala, konec byl nedohledný, každý měl svou starost v rodině, vyčerpávající práci ve škole i mimo školu a k tomu nastávalo období válečných půjček, trapné donucování žáků i veřejnosti k upisování a k různým loyálnímu úkonům, postavení věru nijak hodné závisti.

Unaven a rozhořčen poměry, nervově vysílen, žádá Vávra o zdravotní dovolenou, jež mu je udělena. Správou ústavu v r. 1916/17 je pověřen profesor R. Kantor.

Bídou válečných let však již počaly prozařovati paprsky nadějí, nesměle sice, ale přece. Ani Přerov jim nezůstal uzavřen. Nic nepomáhal stále přísnější systém, vojenská policie, jež se objevila na přerovských ulicích, a stále četnější oslavy různých vítězství, jež ředitel Vávra tak jedinečně vždy oznamoval: „Úředně se oznamuje...“, přerovští občané dovedli takovou oslavu rázem zvrátit, když po „Wacht am Rhein“ a „Zachovej nám“, jež hrála vojenská hudba, spustili „Kde domov můj“ a zpívali, zpívali, nic nedbajíce, že jsou okřikováni a že vojenská hudba hned zmizela. Za takových okolností počínal poslední válečný školní rok 1917/18 a za takových okolností se loučil s ústavem 30. dubna 1918 Vincenc Vávra, pensionovaný na vlastní žádost. Zatímni ředitel R. Kantor zařídil vše, aby chvíle odchodu vzácného a milovaného ředitele, jenž vedl ústav téměř 20 let, zůstala krásnou vzpomínkou pro celý ústav. Závěrem oslavy rozloučení byla píseň „Kde domov můj“. V těch okamžicích nebylo jednoho srdce bez opravdového pohnutí.

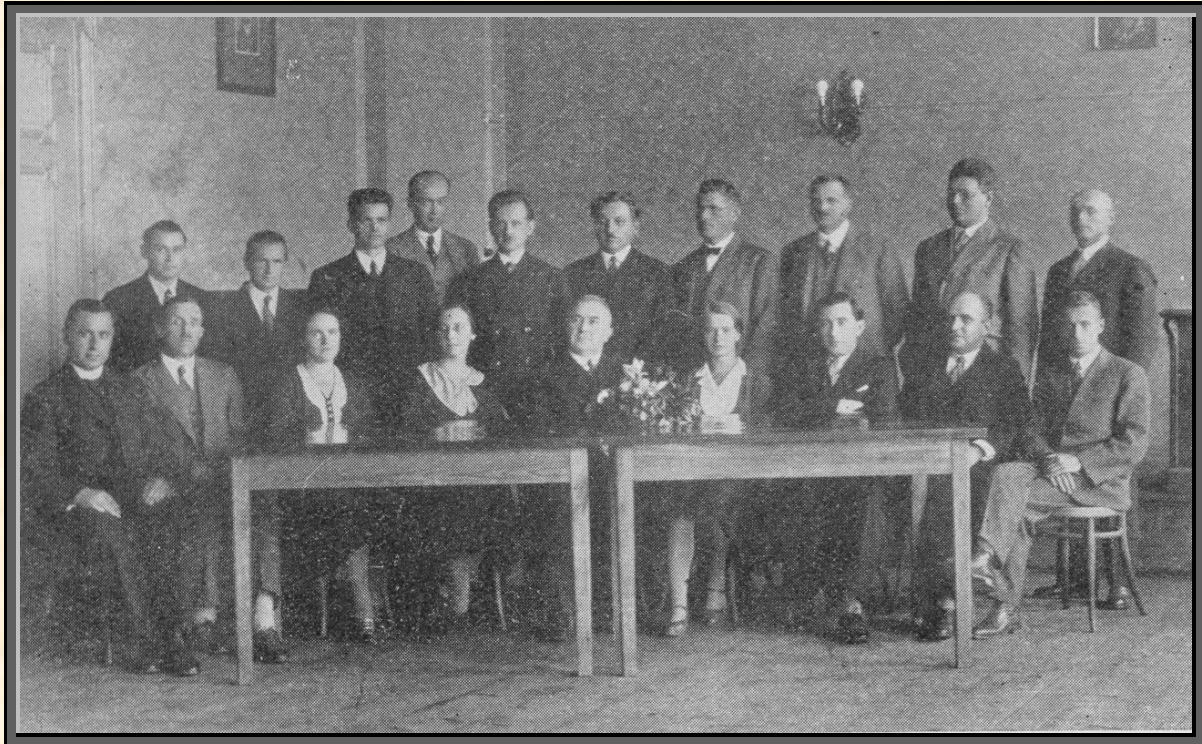
Stanislav Podivínský
nynější ředitel real. gymnasia v Přerově

Celým rokem vanula již smělejší, odhodlanější nálada, ač tlak shora mnohdy přituhoval. Školní rok 1918 začínal smutně - ve znamení chřipky. Dne 7. října bylo zjištěno, že 33 procent žactva je nemocno, jedna žákyně zemřela. Ježto chřipky stále přibývalo, nařídil okr. lékař, aby byl ústav zavřen do 4. listopadu. Tak se stalo, že den znovuzrození naší samostatnosti zastihl gymnasium prázdné.

Vyhlaškou v Obzoru svolal ředitel žactvo na den 5. listopadu, aby se zúčastnilo radostného nadšení, jímž jásal celý národ. Byla to první slavnost v duchu upřímně československém. Nikdy před tím nezněla učitelova slova tak přímo a srdečně — slavnostním řečníkem byl prof. Dominik Vičar - a nikdy nenalezla tak vnímavé myslí jako tehdy.

Všichni si ujasňovali: „Den osvobození národa jest též dnem osvobození školy.“ Nový duch lámal rychle staré svěráky a přetvářel školu ve svobodnou dílnu lidskosti. Byl zrušen zákaz účasti žáků středních škol v tělocvičných spolcích, dívkám byla přiznána stejná práva s hochy, po přestávce, trvající od počátku světové války, byla otevřena žákovská čítárna, vzniklo studentské sdružení „Komenský“, studenti se ochotně stavěli do služeb republiky při kolkování bankovek, při soupisu cenných papírů, v národní gardě a pod.

Zapomenutý Přerov

Profesorský sbor reálného gymnasia

Dne 18. září 1919 se zahájilo opět vyučování ve vlastní budově. Tak zvolna mizely všechny nešťastné upomínky na válku. Dne 1. října 1920 dosáhl ústav padesáti let svého trvání, což bylo oslaveno ve shodě s významem té chvíle.

Obnovenou československou jednotou oživily styky přerovského gymnasia se Slováky, jimž bývalo kulturním útočištěm. Dne 9. dubna 1921 zavítali do Přerova na pozvání gymnasia žáci učitelského ústavu ze Št. Teplíc, kteří tu předvedli Zochův kus „Z otroctva k slobodě“. Byli přerovskými hosty dva dny, a odjíždějící, ujišťovali krásnými vzpomínkami, zvouce upřímně přerovské studenty k návštěvě Slovenska. Došlo k ní 28. června ve Št. Teplících, kde uvítalo Přerovany vedle škol i mnoho lidí.

Život ústavu mimo školu v prvním desetiletí republiky se rozvíjel velmi utěšeně. Zásluhou četných veřejných pracovníků i četných cílých členů sboru se studentstvo činně zúčastňuje mnoha kulturních podniků, rozšiřuje zájezdy, exkursemi, výlety a poučnými filmy obzor svého vlastivědného i vědeckého poznání, nové směry tělesně výchovné je vyvádějí z omezených tělocvičen na volná hřiště, kde se zúčastňuje se zdarem sportu a závodů, osvětové instituce mu poskytují možnosti poznání osvětové a lidovými práce, živý národní cit, jenž byl v Přerově a v ústavě vždy upřímný, odvádí je od svodů neblahých proudů, jež zachvátily část československého studentstva. Národní uvědomení přerovského gymnasijského studentstva jest opravdové, což nejlépe dokazuje řada mužů, vynikajících v národě a ve státě, mužů, jimž dalo gymnasium pevný základ národního přesvědčení. Oslavy památných dnů republiky na přerovském gymnasiu neklesají na úroveň prázdných frází, nýbrž dýchají láskou a věností k svému státu. Nádherným důkazem toho byly oslavy desítiletého trvání republiky r. 1928. Našel-li 28. říjen 1918 gymnasium prázdné vinou zákeřné chřipky, našel je r. 1928 překypující nadšením a radostí. Za ohromné přítomnosti obecnstva složili studenti na Masarykově náměstí hold státu a přísahali před svou vlajkou, rozvinutou tehdy po prvé, věnost republice, oddanost prezidentovi, dík městu, ústavu lásku a v mohutném projevu slíbili, že budou žítí spravedlivě, čestně a pracovitě. To byl tenkrát u nás „bílý den a plno růží kolem“.

Gymnasium za republiky řídí řed. R. Kantor, jemný, trochu aristokraticky zladěný klasik, jenž zákeřnou nemocí zdolán byl 1. března 1931. Vedením ústavu pověřen prof. olom. Gymnasia Stanislav Podivínský, rodák z hanácké obce Biskupství.

Zapomenutý Přerov

Zdroj: Přerovsko-Kojetínsko (1933)

www.rosmus.cz